

ÅRSPLAN 2023/24

Planen bygger på:

Lov om barnehager
Rammeplan for barnehagens
innhold og oppgaver
Forskrift om miljørettet helsevern
i barnehager og skoler

Innholdsfortegnelse

	Side
Innledning	3
Kapittel 1	
Barnehagens organisering	4
Kapittel 2	
Barnehagens formål og innhold	4
• Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg • Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek • Barnehagen skal fremme læring • barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap • Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk • Barns medvirkning	
Kapittel 3	
Lillevollen pedagogisk arbeid	7
Kapittel 4	
Barnehagens fagområder	8
• Kommunikasjon, språk og tekst • Kropp, bevegelse, mat og helse • Kunst, kultur og kreativitet • Natur, miljø og teknologi • Antall, rom og form • Etikk, religion og filosofi • Nærmiljø og samfunn	
Kapittel 5	
Samarbeid og overganger	13
• Samarbeid mellom hjem og barnehage • Når baret begynner i barnehagen • Overganger innad i barnehagen • Overgangen mellom barnehage og skole	
Kapittel 6	
Barnehagen som pedagogisk virksomhet	13
• Planlegging • Dokumentasjon • Vurdering	

Innledning

Stiftelsen Lillevollen barnehage eier og driver barnehagen som startet opp i 1990. Den ligger fint til i bydelen Rønvik, og har om lag 70 barn og 17,3 årsverk.

Lillevollen barnehages visjon er:

Vår målsetting er at alle barna "våre" skal ha fått et godt grunnlag for å mestre livet når de forlater Lillevollen barnehage. De skal ha fått venner, utviklet god lekekompetanse og greie å ta vare på seg selv. De skal også ha tilegnet seg kunnskap som de kan bygge videre på når de begynner på skolen.

Lillevollens tre kjerneverdier er "*lek, tilhørighet og kunnskap*". Disse verdiene er valgt ut ifra tanken om at dette er det viktigste vi jobber med i barnehagen. Vårt verdidokument, som ligger på barnehagens nettside www.lillevollen.no, beskriver dette nærmere.

Alle barnehager er pålagt å utarbeide en årsplan som skal være forankret i Rammeplan for barnehagen. Rammeplanen er en forskrift til barnehageloven som igjen bygger på Grunnloven og barnekonvensjonen.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Den er et arbeidsdokument for de ansatte og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Pedagogene bruker årsplanen som grunnlag når de utarbeider planer for kortere tidsrom.

Vi har utarbeidet en progresjonsplan som er et vedlegg til årsplanen (ligger på hjemmesiden). Her viser vi hvordan vi tenker oss arbeidet på de ulike alderstrinn. Årshjulet "Året rundt" er vedlegg til Årsplanen, og viser grovplanen for det som skjer i barnehagen. I tillegg har vi en kvalitetsramme som beskriver hvordan personalet skal arbeide for kvalitet i barnehagen og hvilke forventninger vi har til foreldrene i hverdagen. Barnehagelærerne utarbeider månedsplaner som konkretiserer planene for de neste ukene. Disse legges fortløpende ut på nettsiden vår.

Årsplanen skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg der både foreldre og personale er representert. Betegnelsen «hjemmet» og «foreldrene» i planen omfatter også andre foresatte. Ytterligere dokumentasjon om pedagogisk innhold og barnehagens drift finnes på hjemmesiden vår, og den blir derfor ikke gjentatt her i planen.

1 Barnehagens organisering

Lillevollen barnehage er en privat barnehage organisert som en stiftelse. Dette vil si at barnehagen "eier seg selv". Barnehagens øverste organ er Stiftelsesstyret. Styret ledes av Bjørn-Inge Furunes. Hans Petter Horsgaard er styremedlem. Begge har sittet mange år i styret. Beret Rørvik er barnehagelærer og daglig leder i stiftelsen, og møter i styret.

Alle stiftelser er underlagt det statlige Stiftelsestilsynet. Barnehagens regnskapsfører er Bokholderiet Vest, og revisor er KPMG. Barnehagen rapporterer til Bodø kommune, og kommunen har ansvar for å føre tilsyn med barnehagen. Finansieringen består av foreldrebetaling og tilskudd fra kommunen.

Personalet har valgt verneombud og tillitsvalgte. Barnehagen er tilknyttet PBL Bedriftshelsetjeneste

Barna er fordelt på to hus med fellesområde i midten. Det er ei 1-2-årsgruppe og ei 3-5-årsgruppe på hvert hus. Barnehagen har 17,3 årsverk med to barnehagelærere på hver gruppe + en ekstra barnehagelærer som dekker opp fravær. Noen av barnehagelærerne har videreutdanninger i spesialpedagogikk, veiledning og ledelse. To av de pedagogiske medarbeiderne har fagbrev i barne- og ungdomsarbeid. Alle de pedagogiske medarbeiderne har lang erfaring fra barnehage.

Barnehagen har to 50%-stilling som ekstra personalressurs som støtte til alle avdelingene. Den ene av dem brukes mest til tilrettelegging av måltidene i barnehagen med ansvar for matbestillinger, håndtering av matvarer og renhold på kjøkkenet. Slik avlastes personalet på avdelingene slik at de kan være mer med barna.

Barnehagen kan få tilført ekstra personalressurs fra kommunens barnehagekontor når vi har barn eller barnegruppe som trenger ekstra tilrettelegging. Dette kan f.eks være assistent, spesialpedagog, logoped eller fysioterapeut.

2 Barnehagens formål og innhold

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal tilby barn et omsorgs- og læringsmiljø som er til deres beste. Barnehagen skal støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som hensynet til fellesskapet ivaretas. Den skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

De norske barnehagene skal bygge på rammeplanens verdigrunnlag som sier vi skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse. Siden "lek" er en av kjerneverdiene våre, er det naturlig å ha leken som utgangspunkt for vårt pedagogiske arbeid. Vi mener at barna gjennom leken får kunnskap og erfaringer som gir dem et godt grunnlag for allsidig utvikling og dannelse. Leken er barnehagens viktigste sosialisering- og læringsarena, og skal støttes av personalet. Verdigrunnlaget flettes tverrfaglig inn i fagområdene.

Rammeplanen beskriver noen viktige områder som barnehagen skal jobbe med. Her poengteres det at innholdet skal være allsidig, variert og tilpasset både enkeltbarn og barnegruppen som helhet. Vi skal se ting i sammenheng slik at barnets allsidige utvikling ivaretas. Noe som er viktig for oss er at det i rammeplanen står at barnehagen skal være en arena med en "*atmosfære preget av humor og glede*". Det er noe vi alle ønsker skal være fremtredende i Lillevollen, både i personalgruppa, foreldregruppa og barnegruppa. Humor og glede er viktig i alle menneskers liv. En god atmosfære bidrar til tilhørighet og læring for både små og store.

Nedenfor er litt om hvordan vi skal jobbe med de ulike områdene som rammeplanen beskriver:

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg

Omsorg er viktig i livet, både det å kunne gi og ta imot omsorg. Gjennom gode relasjoner mellom voksne og barn og barna imellom skal vi i Lillevollen hjelpe og støtte barna. Barna skal føle trygghet, tilhørighet og trives i vår barnehage. Personalet skal hjelpe og støtte dem ved å være åpne, interesserte og lydhøre for barnas uttrykk.

Alle mennesker har behov for å bli *sett*. Barn er sårbare, og i barnehagen er de avhengige av dyktige og kunnskapsrike voksne som forstår deres behov. Livet på småbarnsavdeling er spesielt preget av at barna har mye behov for omsorg. Her er det små mennesker som trenger hjelp til det meste. Vi tilbringer mye tid på gulvet i lag med de yngste barna. Det er viktig å tilpasse leken til deres nivå, og de må alltid ha en trygg base å vende tilbake til når de har bruk for det. De som er litt eldre har behov for en annen type omsorg, nå har de fått en større bevegelsesradius. De er ikke så avhengige av fysisk kontakt lengre, men har fortsatt behov for omsorg, oppmuntring og støtte fra personalet gjennom hele dagen.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek

FNs barnekonvensjon definerer lek slik:

Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår.

Vi mener barna opplever *”den gode barndom”* best når de leker. Derfor har vi valgt *”lek”* som kjerneverdi. Leken er noe av det viktigste i et barns liv. Den skal derfor ha en framtrædende plass i barnehagen, både ute og inne, og være et gjennomgående tema i hverdagen. Lek er barnas uttrykksform og kilde til læring. Gjennom leken får barna ny kunnskap og opplever tilhørighet til barnegruppa og til barnehagen. Samtidig får de erfaring med å *”stå i motvind”* – de får bryne seg på hverandre og lærer at et samspill krever smidighet fra alle parter.

Forskning viser at lek og læring er uatskillelige i barns verden. Leken gir barnet stimulering og opplevelser. Den bidrar til allsidig utvikling av både kropp og hjerne. Lek er avgjørende for barnets utvikling av identitet og selvoppfatning. Gjennom leken, både alene og sammen med andre, skal barna oppleve glede, humor og engasjement.

Personalet legger til rette for variert lek og er tilgjengelige både fysisk og mentalt slik at de kan støtte, inspirere og oppmuntre barna. Det er svært viktig at personalet observerer leken slik at vi sikrer at alle barna får delta i god lek. Noen ganger observerer vi best ved å delta i leken, andre ganger hvis vi holder oss litt på avstand. Vi varierer observasjonsmetodene ut fra hva vi til enhver tid vurderer som mest hensiktsmessig.

Vi er opptatt av å gi barna *tid* til lek, både den som barna sjøl tar initiativ til og leder, og den som er ledet eller inspirert av de voksne. Leken har egenverdi, den skal ikke være et middel til å nå bestemte mål. Målet er heller at barna gir seg hen i leken, at de leker både om det de vet noe om, og det de ønsker å vite mer om.

Skal leken være det viktigste, må vi noen ganger velge bort andre ting som vi også kunne hatt lyst til å gjøre. Leken trenger både tid og rom for å utvikle seg på en god måte. Vi er bevisste på å ikke avbryte leken unødig. Vi har heller ikke for mange detaljerte planer, spesielt ikke på voksenstyrte aktiviteter, fordi vi ønsker å skjerme den gode leken som vi ønsker alle barna skal få oppleve.

Barnehagen skal fremme læring og danning

I Lillevollen barnehage skal vi ha et støttede og stimulerende miljø slik at barna har noe å strekke seg etter og kan utvikle seg på en god måte. Vi tar utgangspunkt i barnas interesser og utforsker

dem i lag. Vi planlegger og gjennomfører også aktiviteter og temaer som vi voksne eller foreldrene ønsker at barn skal få oppleve. Barn lærer best når de er i god flyt i leken. Vi legger til rette for at barna får bruke hele kroppen og alle sansene i sine læringsprosesser.

Personalet skal være støttende for barnas engasjement og tilrettelegge for meningsfylte opplevelser. Barna skal etter hvert utvikle grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap.

Gjennom barnehageårene skal personalet legge til rette for at barna utvikler kritisk tenkning og etisk vurderingsevne. Mye læres gjennom tett oppfølging og samspill mellom barnet og den voksne. Noe læres gjennom samtaler i grupper, noe gjennom konfliktløsning og noe gjennom erfaringer som man får i lek og samvær med andre.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever fellesskap, vennskap og tilhørighet. Barna skal oppleve positive samspill med både barn og voksne. Når en konflikt oppstår, skal barna etter hvert lære seg å finne gode løsningsstrategier. De skal lære å inngå kompromisser der begge parter må være villige til å slå av på sine krav for å finne den beste løsningen. Her må de ha hjelp av personalet, dette kan være vanskelig!

Vi jobber mye med at alle barna skal ha venner i barnehagen. Vi mener at leken er den beste arenaen for å utvikle vennskap. Barn som lever tett på hverandre krangler innimellom. I barnehagen skal de erfare at gode venner kan være uenige, uten at vennskap ødelegges.

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Barnets utvikling blir påvirket av kommunikasjon og språk, og dermed er språkstimulering noe av det viktigste vi jobber med i barnehagen. Språket har tre forskjellige funksjoner: det er et kommunikasjonsmiddel, et uttrykksmiddel og et redskap for tanken. Barna skal utvikle et språk som de kan bruke til å kommunisere godt med, de skal kunne sette ord på tanker og følelser og de skal bruke språket i "tenkearbeidet" sitt. Personalet skal stimulere alle disse funksjonene. Det mener vi best skjer gjennom tett kontakt med barna der vi snakker med dem, forklarer ting, undres i lag med dem, rettleider og veileder.

De yngste barna i barnehagen har ofte lite verbalt språk, men de formidler mye gjennom kroppsspråk, gester, mimikk og lyder. Dette må personalet være lydhøre for og ha kompetanse på å tolke.

Personalet skal være gode språklige rollemodeller for barna. De skal bruke et rikt og variert språk i samværet med barna. De skal møte barna på en behagelig måte, ikke "kjefte" eller på annen måte misbruke det skjeve styrkeforholdet mellom voksen og barn.

Barns medvirkning

FNs barnekonvensjon vektlegger barns rett til å si sin mening. Barns medvirkning betyr at barna skal ha mulighet til å uttrykke seg og ha innflytelse på sitt liv i barnehagen. Dette innebærer at de voksnes evne til å forstå barns ulike uttrykk er av stor betydning. Barns medvirkning betyr ikke at de kan gjøre som de vil, men at de skal bli sett og hørt og bli møtt med anerkjennelse, samt å ha påvirkningsmuligheter over egen hverdag.

I Lillevollen har vi i flere år arbeidet med entreprenørskap. Dette er prosjekter der barna skal lære gjennom å være aktive, medvirkende og styrende i sine egne arbeider. Målet med entreprenørskap er at barna skal medvirke til kulturell og sosial verdiskapning. Med det mener vi at målet ikke er

prosjekter med fokus på f.eks å selge noe for å tjene penger, slik som tradisjonelt entreprenørskap er, men at prosessen og produktet er viktig for barnas mestringsfølelse. Glede og stolthet over å skape er også mål vi jobber mot.

3 Lillevollens pedagogiske arbeid

Grunnplanken i Lillevollen er leken. Vi planlegger, gjennomfører og vurderer det pedagogiske arbeidet med utgangspunkt i leken. Målet er at alle skal oppleve god lek og at alle har noen å leke med.

For å tydeliggjøre hvordan vi jobber med det pedagogiske innholdet, har vi valgt å dele det opp i tre likeverdige konsepter:

MAT OG HELSE	ENTREPRENØRSKAP	UTELIV I BARNEHAGEN
LEK		

En kort beskrivelse av konseptene ligger som vedlegg til årsplanen. Alle fagområdene inngår i konseptene, og også her er leken og barns medvirkning det sentrale.

Vi har åpne dører mellom avdelingene deler av dagen slik at barna kan velge mellom flere rom å leke på. Det kan være uheldig med for mye fri flyt mellom rommene, derfor vurderer vi fortløpende om det blir for mye uro slik at vi må styre barna mer. Vi beskytter leken ved å passe på at barna får tid og plass til å leke uten at de blir forstyrret av andre barn.

De yngste barna krever gjerne mer ro rundt seg for ikke å bli utrygge. Personalet observerer hele tiden hvordan de har det, og skjærer dem når det er nødvendig. Samtidig liker de små å være i lag med dem som er større, de har mye glede av hverandre, så vi synes det er fint å kunne ha dørene åpne deler av dagen.

I uteleken er alle barna i lag, men de yngste går ofte ut tidligere på dagen for å få bruke området litt for seg selv før de store kommer ut. Dette fungerer bra i den lyse årstiden, det er litt verre når det er mørkt om formiddagen, så da er vi gjerne ute med alle samtidig.

Vi deler 3-5-åringene i aldershomogene grupper for noen aktiviteter. Det er grønngruppa for 3-åringene, gulgruppa for 4-åringene og rødgruppa (også kalt førskolegruppa) for 5-åringene. Når vi har grupper, er vi samlet på tvers av avdelingene. Pedagogene lager egne planer for disse aktivitetene. Når vi har to-åringer på storavdelingene, har vi dem i orangegruppa.

Vi er mye ute på tur. Vi har et fantastisk nærområde med skog og fjell, og fjæra er ikke så langt unna. Konseptet Utelev har vi valgt fordi vi mener at lek ute er en god arena for læring. Det er mange muligheter til å fremme barnas ulike utviklingsområder når man er ute. Utelev er også en verdi som står sterkt i vår kultur. Ved gode friluftsopplevelser og lek blir barna sosialisert inn i kulturen.

Personalet er bevisste på stimulering av barnas språk og kognitive utvikling f.eks ved å samtale med dem om det vi opplever og undres over i naturen. Når vi ser i bøkene vi har med, stimuleres deres skriftspråkutvikling. Barnas motoriske og sosiale utvikling har gode kår i uteleken. Her er utfordringer for alle, og naturen er en fin arena for det sosiale samspillet mellom barna. Mestring betyr mye for den emosjonelle utviklingen, og uteleken gir mange muligheter for mestring fordi den er så allsidig. Vi skal styrke barnas subjektive mestringsevne slik at de utvikler en positiv tro på seg selv og på hva de kan få til. Ved å legge til rette for at de får utfordringer som er litt vanskelig, men som de kan greie med hjelp, er personalet støttende stillas når barna går inn i neste utviklingssone.

Entreprenørskap har vi drevet med lenge i Lillevollen. I dette konseptet ligger det at barna jobber over tid med en utfordring som de utforsker og lærer mer i dybden. Vi lager ikke konkrete planer på forhånd for entreprenørskapene. De skal være etter barnas initiativ og interesser. De blir til prosjekter som ender i et produkt. Eksempler vi har jobbet med tidligere er forestilling, digital bok og et fellesbilde som henger på jernbanestasjonen.

Mat og helse er to områder som går hånd i hånd. Ungene lærer om et sunt kosthold, de er med på å lage mat (og rydde opp), og de får smake på forskjellig mat. Målsettingen med måltidene er først og fremst at ungene skal bli mette på sunn mat, men å spise i lag åpner også opp for mye læring og hyggelig sosialt samvær. I helsebegrepet ligger at vi skal bidra til å styrke og utvikle barnas mentale og fysiske helse. De skal lære å stå i motvind, både billedlig og bokstavelig. For å bli robuste mennesker, må de utsettes for utfordringer. Personalet hjelper og støtter dem, og vi dytter dem vennlig videre når ting blir vanskelig.

Vi har valgt å dele det pedagogiske arbeidet inn i tre konsepter for å tydeliggjøre våre prioriteringer. I alle tre konseptene er leken og Rammeplanens fagområder innvevd i planlegging, gjennomføring og vurderingsarbeid. Vårt arbeid med fagområdene beskrives under. Det ligger også en del info om dette på vår hjemmeside.

4 Barnehagens fagområder

Rammeplanen beskriver syv fagområder som skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnas lek skal danne et viktig grunnlag for arbeidet med alle fagområdene. Rammeplanen beskriver godt hvordan vi skal jobbe med fagområdene, og vi henviser derfor til den.

Progresjonsplanen, som er vedlegg til årsplanen, viser nærmere hvordan vi jobber på de ulike alderstrinn. Samlingsstundene er fine arenaer for både fellesskap og læring, og pedagogene tar utgangspunkt i fagområdene når de planlegger samlingene. Nedenfor sier vi litt om hva vi vil vektlegge i de ulike fagområdene.

Kommunikasjon, språk og tekst

Gjennom barnehageårene skal barna utvikle språket. Med det menes både forståelse, kompetanse og kommunikasjonsformer i språket. Det er mye språkstimulering i hverdagen, under lek og samvær med andre.

I Lillevollen har vi valgt å bruke en del ressurser på barnelitteratur fordi vi vet at bøker er kilde til estetiske opplevelser, kunnskap og ikke minst språkstimulering. Vi bruker også mye tid på å prate med barna, både i hverdagssituasjoner som måltid og garderobe og under lek og i aktiviteter.

På storavdelingene har vi alltid skrive/tegnesaker tilgjengelige for at barna skal kunne uttrykke seg ved tegning og for at de skal få interesse for skriftspråket. De kan også bruke dette i leken ved f.eks å tegne skattekart eller lage huskelapper til de skal på ”butikken”. På småavdelingene må dette være mer voksenstyrt siden barna her har en tendens til å spise ark og blyanter i stedet for å tegne...

Vi er opptatte av at barna skal utvikle sine kommunikasjonsferdigheter. Det gjør de best gjennom lek og samtaler både med andre barn og med de voksne. Kommunikasjon er mer enn verbalspråk. Barna trenger veiledning både på hvordan man snakker til andre og på hvordan man bruker kroppsspråket.

Vi bruker et observasjonsverktøy som kalles TRAS (Tidlig Registrering Av Språk). Det består av en

håndbok og et skjema. Dette er en støtte for oss i observasjon av det enkelte barns språkutvikling, slik at vi tidlig kan avdekke eventuelle språkvansker eller gråsoner der vi må sette inn tiltak. Det er ikke en språktest. Skjemaet oppbevares i barnehagen og er tilgjengelig for foreldrene. Bodø kommune har bestemt at dette skjemaet skal sendes til den skolen barnet begynner på. (Foreldrene kan reservere seg mot dette.)

Kropp, bevegelse, mat og helse

Professor Peder Hjort sier at helse er å mestre hverdagens krav og utfordringer. Vi mener at det beste vi kan gjøre for at barna skal utvikle en god helse, er å lære dem hvordan man skal forholde seg til hverandre. Gode venner kan fungere som vaksinasjon mot problemer. Personalet bruker derfor mye tid på å være nært barna i leken og i de hverdagslige aktivitetene for å veilede dem på dette. Vi bruker også samlingsstundene som en arena for samtaler rundt temaet vennskap og mellommenneskelige relasjoner.

Vi tilrettelegger for allsidig bevegelse og lek slik at fysisk aktivitet blir noe positivt. Man skal ha det artig og bli slitne når man er i aktivitet. Barna skal bli kjent med kroppen sin og få en begynnende følelse av egne og andres grenser. De skal også få gode erfaringer med å være ute og inne året rundt i alt slags vær.

Barnehagen legger til rette for et variert og sunt kosthold og legger vekt på den sosiale rammen rundt måltidene. Vi serverer frokost til dem som ønsker det. I ellevetida serverer vi lunsj og i totida et lettere måltid. Vi spiser både ute og inne. Vi bygger på de nasjonale retningslinjene for mat og måltid i barnehagen, som er utarbeidet av Sosial- og helsedirektoratet.

I rammeplanen påpekes det at barnehagen har en oppgave i å lære barna gode vaner som de kan ta med seg videre i livet. I den norske kulturen er turer i skog og mark viktige. Vi ønsker å lære ungene noe om hvordan det er lurt å forholde seg på tur. Derfor har barna (på storavdelingene) med seg sekk med skiftetøy og turmat. De lærer hvilke klær som er greit å ha med slik at man ikke fryser og turen kan bli en god opplevelse. De får erfaring med den tradisjonsrike norske matpakka, hvor mye mat de trenger når de er i fysisk aktivitet og hvilken mat som fungerer å spise ute i all slags vær. Barnehagen ordner drikke så det ikke skal bli så tungt å bære for barna.

Vi jobber kontinuerlig med å lære barna god hygiene. Her er det flott å få hjelp av foreldrene ved at gode vaner som f.eks håndvask før måltider og etter dobesøk videreføres hjemme.

I vinterhalvåret er vi i Stordalshallen en gang i uka med storavdelingene og de eldste på småavdelingene. Her er det mye lek, fart og moro! Å ha så god plass, gir rom for erfaring og læring om kropp og bevegelse.

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplanen poengterer at opplevelser med kunst og kultur i barnehagen legger grunnlag for tilhørighet. Felles opplevelser, enten det er å høre på en fortelling, male et bilde eller synge i lag er viktige for oss i Lillevollen. Vi ønsker å gi barna gode stunder som de kan glede seg over og kanskje bruke som inspirasjon i leken.

Gjennom bøkens illustrasjoner opplever barna billedkunst som er spesielt tilrettelagt for dem. Litteratur skal være fysisk tilgjengelig, og det skal leses/fortelles hver dag.

Det er mye sang og musikk i barnehagen, både ute og inne. Noen ganger velger personalet type musikk for å utfordre barna på å høre på musikk som de kanskje ikke møter så ofte ellers. Andre ganger velger ungene selv hva de vil spille eller synge. Det blir ofte høy stemning og mye dans og

lek når musikken settes på. Personalet skal gi rom for barns eksperimentering med ulike musikalske uttrykk. De utforsker lyder og rytmer ved for eksempel å slå på ting. Det kan bli litt bråkete, så de voksne må styre det litt. Vi bruker ofte CD-spiller eller Ipad til å høre musikk på.

Ulike formingsaktiviteter preger både leken og de mer strukturerte tilrettelagte aktivitetene. Vi er opptatte av prosessen i aktivitetene. Det ferdige produktet er ikke målet, men det å være med på å skape noe. Barnas produkter skal være deres egne uttrykk. Barna jobber både individuelt, og samarbeider om større prosjekter i kreative prosesser. Personalet må legge rammer rundt de ulike aktivitetene, men innenfor rammen bestemmer barna over hvordan deres uttrykk skal være.

Leken er barnas største arena for utvikling av kreativitet. Her er det viktig at de har variert utstyr og rekvisitter. Det trenger ikke være dyrt leketøy. Mye kreativitet blir brukt i lek med pinner og kongler. Et utfordrende lekemiljø som skog eller fjære stimulerer barnas kreativitet. Vi tenker også mye gjennom hvordan det fysiske lekemiljøet i barnehagen til enhver tid er. Det skal være både trygt og utfordrende – ute som inne.

Natur, miljø og teknologi

Naturen er en god arene for all lek, og spesielt for lek som krever stor plass på grunn av mye bevegelse og lyd. Vi vektlegger glede i dette fagområdet. Vi ønsker å bidra til at barna blir glade i naturen og får gode opplevelser med å være ute til ulike årstider. Vi ser dagene an og tilpasser tida ute etter vær og vind. Noen barn trenger ekstra støtte for å like seg ute, mens andre kunne vært ute hele tida, så det er flere hensyn å ta. Vi er veldig mye ute på vår og sommer og utover høsten. På senhøsten og vinteren er utetida kortere slik at barna ikke blir for våte og kalde.

Lillevollen barnehage ligger godt plassert for å komme seg på turer. Vi går på tur til Breilia, Rønvikfjellet, Symra, Maskinisten og lekeplasser i nærheten, eller vi drar i fjæra. Vi utforsker og opplever mye på tur, blant annet hvordan naturen ser ut gjennom årstidene, og hvordan alt i naturen henger sammen. Vi lærer om å ta vare på naturen og om bærekraftig utvikling både når vi er ute og inne.

Vi trenger ikke gå på tur for å oppleve natur, barnehagens uteområde egner seg fint til utforskning og eksperimentering. Her er særlig sand og vann viktige elementer i leken. Inne er det også mye naturtema: bøker og filmer om dyr og dyreliv, om verdensrommet og naturfenomener. Barna leker mye med lekedyr. Formingsaktiviteter med naturmateriell er også et eksempel.

Barna har tilgang til ulik teknologi i barnehagen som f.eks cd-spiller og nettbrett. Men teknologi er jo så mye mer enn digitale medier. Det er pedalene på trehjuls sykkel, mikrobølgeovnen, vannet i kranen eller bruken av ei saks. Hverdagen er full av teknologi som barna får erfaring med gjennom lek og tilrettelagte aktiviteter. Her er samtalen med personalet sentral for at barna skal få en forståelse av hvordan teknologien kan brukes på en god måte.

Antall, rom og form

Vi omgir oss med matematikk hele dagen uten at vi alltid er så bevisste på det. Personalet skal synliggjøre matematikken for barna. Det skjer blant annet ved telling, sortering, orientering, resonnering og å søke løsninger. Matematiske ord og uttrykk brukes både i lek og i andre aktiviteter som samlingsstund, måltid og på- og avkledding. Barna utforsker og oppdager matematikken i hverdagen når de leker og deltar i ulike aktiviteter.

Spill – både brettspill og på nettbrett, er ypperlige kilder til matematisk kunnskap. Likedan Lego eller utstyr til butikklek. I matlaging er det mye matematikk: telling, måling og veiing. Barna begynner tidlig med å ville se i bøker som omhandler telling og sortering.

Personalet er bevisste på å snakke om matematikken med barna. Vi teller barn, lekebiler og steiner. Vi sorterer elefanter, griser og sauer. Vi måler lengder og høyder, og ser på likheter og ulikheter. Vi lager former og mønstre med klosser, Lego og perler. Og vi leker med naturmaterialer som kan sorteres i mange ulike grupper.

Etikk, religion og filosofi

Barn er små mennesker fulle av filosofiske tanker. Det er utrolig mye artig og interessant å høre når man prater med dem. De har en annen virkelighetsoppfatning enn oss voksne, og vi har mye å lære av dem. Personalet skal møte barnas tanker om smått og stort og veilede dem i ulike problemstillinger, uten å fortelle dem at ”sånn er det”. Det er ikke sikkert at våre svar er de rette. Barna skal få mulighet til selv å finne svar på eksistensielle spørsmål.

Noe av det viktigste vi kan hjelpe barna med, er å kunne håndtere *livet* – å mestre både medgang og motgang. I Lillevollen bruker vi et pedagogisk opplegg som heter ”*Grønne tanker – glade barn*” der temaet er sosial kompetanse og å håndtere ulike følelser. En nærmere beskrivelse av dette finnes på hjemmesiden.

Barna skal utvikle empati og etisk refleksjon, samtidig som de skal få mulighet til å undre seg over åndelige og filosofiske spørsmål. Her er personalet en viktig veileder og samtalepartner. Målet er at barna skal utvikle god sosial kompetanse og emosjonell regulering, noe som er viktig både når man skal etablere vennskap og i opprettholdelsen av vennskap. De skal også få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på, og se verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.

Mangfold kan være så mye, og vi liker å tenke at hvert eneste barn er «mangfoldig». Barnehagen skal romme hvert enkelt individ, hvert enkelt lille menneske som skal møtes med respekt og anerkjennelse for den hen er og for den kulturen hen kommer fra. Ingen barn er like, og de skal heller ikke behandles likt. Alle har forskjellige familieforhold og personlige forutsetninger som personalet tar hensyn til, samtidig som vi også må ha blikket mot barnegruppa som helhet.

Barnehagen har utarbeidet handlingsplan mot mobbing, den ligger på hjemmesiden.

I Lillevollen ivaretar vi tradisjonelle norske tradisjoner i forbindelse med jul og påske. Vi snakker med barna om hvorfor disse høytidene har så stor plass i vår kultur. Vi legger ikke spesiell vekt på det kristne budskapet siden vi har ulike livssyn i barnegruppa. Vi prøver heller å formidle hva man tradisjonelt gjør og opplever i disse høytidene. Det samme gjelder for 17. mai, samefolkets dag og høytidsdager i andre religioner.

Nærmiljø og samfunn

I barnehagehverdagen skal barn få erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn ved medvirkning i barnehagelivet. Personalet legger til rette for at alle barna skal kunne medvirke på det utviklingsnivået de befinner seg på. Barna skal føle trygghet og utvikle tillit til egen deltagelse i hverdagen. De skal oppleve at de har påvirkningsmulighet i fellesskapet og at alle er like mye verdt. Personalet jobber mye med at alle skal få være med i leken. Gutter og jenter leker i lag, barna leker på tvers av avdelingene, og små leker med store. Barna utvikler vennskap som de får lov til å dyrke, men de skal samtidig lære å ikke ekskludere andre.

Vi ønsker at barna skal ha utviklet god kompetanse på å delta i et fellesskap når de forlater barnehagen. De skal være i stand til å stå opp for seg selv og andre, og bidra med sitt til samfunnet. Dette krever øving, og slik øvelse skjer best gjennom lek og andre aktiviteter der personalet er fysisk og mentalt til stede for å veilede.

Når vi går turer i nærmiljøet, snakker vi om hvordan man forholder seg i trafikken. Vi bruker nærmiljøet i Bodø til f.eks å dra på konserter, bibliotek, forestillinger, museum eller 4H-gården.

Gjennom barnehageårene skal barna få kjennskap til at samene er Norges urfolk og kjennskap til deres kultur. For oss er det naturlig å knytte dette til Samefolkets dag 6. februar, samtidig som vi har det samiske som en del av det hverdagslige der det er naturlig å trekke dette inn.

5 Samarbeid og overganger

Mye av rutinene ved samarbeid og overganger er felles for barnehagene i Bodø kommune.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, har barnehagen et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (jfr Lov om barnehager §4).

Foreldrerådet består av alle foreldre/foresatte til alle barna i barnehagen. Rådet skal fremme deres fellesinteresser, og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Foreldrerådet velger representanter til samarbeidsutvalget. Det velges en representant fra hvert hus, med vara.

Samarbeidsutvalget (SU) består av to foreldrerepresentanter og to personalrepresentanter. Styrer representerer eier, og har møterett i samarbeidsutvalget.

Foreldrene har mange muligheter for medvirkning i barnehagen. Det skjer gjennom den daglige kontakten, foreldresamtaler, brukerundersøkelser eller SU. Det er altså både formelle og uformelle kanaler mellom foreldre og barnehagen. Når barnehagen får innspill fra foreldrene, blir de vurdert ut fra pedagogiske, praktiske og økonomiske hensyn, samtidig som vi skal følge pålegg gitt gjennom lovverket. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte. Barnehagen skal bidra til at de foresatte skal kunne ta opp det som opptar dem i forhold til barnet og barnehagen, selv om det skulle innebære kritikk.

Når barnet begynner i barnehagen

Foreldrene blir invitert til begynnersamtale før barnet begynner i barnehagen. Noen uker etter oppstart, følger en oppfølgingssamtale der vi snakker om hvordan tilvenningen går. Vi har beskrevet hvordan vi jobber med tilvenning i en egen artikkel som ligger på hjemmesiden.

Overganger innad i barnehagen

De foresatte blir innkalt til overgangssamtale i god tid. De får da snakke med barnehagelærer på den avdelinga barnet skal til. Det er ingen automatikk i overføring til storavdeling på samme hus som barnet har vært, men vi prøver å få det til. Overføring til storavdeling følger stort sett barnehageåret, men kan også skje midt i året hvis det er nødvendig av praktiske årsaker.

Sammenhengen mellom barnehage og skole

Før vårens foreldresamtale det året barnet begynner på skolen, fyller barn og foreldre ut et skjema om aktuelle temaer rundt overgangen fra barnehagen til skolen. Dette gjennomgås på foreldresamtalen, og sendes så til den aktuelle skole etter samtykke fra foreldrene. TRAS-skjema sendes også til skolen. Barnehagen kontakter, i samråd med foreldrene, skolen hvis det er ekstra behov for tilrettelegging.

Samarbeid med andre instanser

Barnehagen arbeider tverrfaglig med andre instanser på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå. Eksempler på dette er: skoler, helsestasjon, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnehagekontor, politi, barnevern og barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).

Daglig leder/styrer har jevnlig kontakt med kommunens barnehagesjef og de ansatte på barnehagekontoret. Kommunen arrangerer jevnlig møter for både private og kommunale barnehager der saker som berører sektoren tas opp, og felles føringer blir lagt. Lillevollen barnehage er med i kommunens samordnede opptak.

Barnehagen har anledning til å ta opp problemstillinger anonymt med andre instanser for veiledning. Foresatte skal samtykke i kontakten med andre instanser når det ikke er anonymt. Unntatt fra dette er opplysningsplikten barnehagens ansatte har for barneverntjenesten. Mistanke om straffbare forhold meldes til Politiet.

Etter barnehageloven har barnehageeier plikt til å stille barnehagen til disposisjon for praksis for barnehagelærerstudenter. Flere av Lillevollens pedagoger er praksislærere for studenter. Vi samarbeider av og til med videregående skoler og NAV med å ha folk i praksis hos oss. Vi samarbeider også med Personalhuset som skaffer vikarer.

6 Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lillevollen barnehage er en pedagogisk virksomhet som følger retningslinjer fra barnehageloven og rammeplanen. Gjennom planlegging, dokumentasjon og vurdering skal vi vise vår pedagogikk. I prosessene har både barn og foreldre rett til medvirkning.

Planlegging

Vi planlegger både kort- og langsiktig for å sikre en progresjon for enkeltbarn og barnegruppen. Planleggingen skal bidra til en hensiktsmessig bruk av ressursene vi har. Den skal være basert på kunnskap om barns utvikling og læring, individuelt og i gruppe. Observasjon av barna og samtaler med dem og foresatte, er vår viktigste kilde til å kunne støtte opp om deres individuelle utvikling. Planleggingen bygger på slike observasjoner og samtaler.

Dokumentasjon

Dokumentasjon er grunnlaget for personalets refleksjoner, og det gir et utgangspunkt for vurderingsarbeidet. Vi legger ut mye dokumentasjon på hjemmesiden vår. Her er informasjon om både pedagogisk arbeid og om driften av barnehagen.

Når vi dokumenterer ved f.eks fotografier eller utstillinger, er vi bevisste på at det skal være positive ting som kommer fram. Vi vil f.eks ikke henge opp ei tegning som et barn er misfornøyd med. Ungene skal ha medbestemmelse på hva som skal "offentliggjøres".

Noe av dokumentasjonen er underlagt taushetsplikt, men foreldrene har krav på innsyn i alt som har med deres eget barn å gjøre. Foresatte kan reservere barna mot fotografering eller at bilder blir hengt opp på vegg eller brukt på hjemmesiden.

Vurdering

Grunnlaget for vurderingsarbeidet er dokumentasjon, og noe hele personalgruppen skal delta i for å sikre læring og utvikling blant personalet. Vi vurderer jevnlig på pedagogmøter og avdelingsmøter.

Vi observerer kontinuerlig barns utvikling og trivsel, og vurderer det vi ser. Dette gjør vi for at vi kjapt skal kunne gripe inn og justere virksomheten ved behov, slik at det blir best mulig tilrettelagt for den enkelte og for gruppa som helhet. I vurderingsgrunnlaget inngår også samtaler vi har med barn og foresatte, og den årlige brukerundersøkelsen.

Vi vurderer ikke enkeltbarn opp mot mål i forhold til gitte kriterier. Unntatt fra dette er særlige tilfeller der det samarbeides med hjelpeinstanser utenfor barnehagen. Dette skjer i så fall i nært samarbeid med de foresatte til dette barnet.

Miljørettet helsevern er et område som kontinuerlig vurderes. Her inngår f.eks ulike rutiner som evakuering og handlingsplaner for turer, eller psykososialt og fysisk miljø. Dette er et viktig område som det brukes en del tid på. Det er her grunnlaget for trygghet, tilhørighet og trivsel legges – både for små og store. Vi legger handlingsplaner, rutiner og lignende ut på barnehagens nettside.